

Jaroszowiec, kopalnia dolomitu, XX-XXI w.

1. Kategoria

Zabytki techniki, górnictwo

2. Położenie administracyjne

gm. Klucze, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.35204 19.58982

4. Kod w dokumentacji

Jaroszowiec-04-145

5. Data weryfikacji terenowej

23 czerwca 2016 r.

6. Opis

Kopalnia znajduje się około 1,8 km na północ od Jaroszowca, u północnych podnóży Stołowej Góry. Zakład powstał w latach 50. XX wieku w pobliżu nieistniejącej obecnie gajówki Stare Gliny. Kopalnia stała się wkrótce znana wśród geologów i paleontologów za sprawą niezwykłego odkrycia, jakiego dokonano w kamieniołomie w kilka lat po jego uruchomieniu.

W czasie badań speleologicznych w czerwcu 1957 roku student geologii Tomasz Rosiński stwierdził w eksploatowanej warstwie dolomitów obecność próżni krasowych i jaskiń*. Odkrycie było niezwykle, ponieważ typowe formy krasowe w postaci jaskiń i niewielkich kawern są w dolomitach niezwykle rzadko spotykane. Dodatkowo w trakcie badań prowadzonych w lipcu i sierpniu tego samego roku z namuliska jaskini zebrano dużą ilość materiału kostnego (w sumie około 1 tony), w którym znajdowały się między innymi kości kończyn, kręgi i pojedyncze zęby. Wstępna analiza paleontologiczna wykazała, że znalezione szczątki należały do triasowych gadów morskich z grupy *Nothosaurus*, ryb triasowych i innych drobnych, bliżej nieznanych stworzeń lądowo-morskich. Były to pozostałości świata zwierzęcego, zamieszkującego wysepki oraz morze, rozciągające się pomiędzy Olkuszem i Zawierciem w okresie triasu (250-201 mln lat temu). Odnalezione stanowisko było na tyle cenne, że rozpoczęto zabiegi o jego ochronę prawną. Sprawa była pilna, ponieważ w chwili odkrycia jaskinia była już w 80% zniszczona przez prowadzoną w kamieniołomie eksploatację. W związku z tym badacze wystąpili do Komisji Zabytków Przyrody Nieożywionej przy Państwowej Radzie Ochrony Przyrody z wnioskiem o ochronę zachodniej ściany kamieniołomu w Starych Glinach. Próbowano także nagłośnić sprawę odkrycia w miejscowej prasie. Nie osiągnięto jednak większych rezultatów, gdyż - jak stwierdzono pod koniec roku 1958 - większość wartościowego materiału kostnego została już wtedy usunięta na zwal.

W 2016 roku kopalnia stanowiła własność międzynarodowej firmy budowlanej Cemex z siedzibą główną w Meksyku. Produkuje się tutaj piasek łamany, grys, tłuczeń i mieszankę kruszywa łamanego**. Wszelki słuch o odkryciu z lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku zaginął.

7. Źródła i materiały

* Artykuł opracowany na podstawie: Józef Lis, Zbigniew Wójcik, *Triasowa brekcja kostna i kras kopalny w kamieniołomie Stare Gliny pod Olkuszem*, w: *Kwartalnik Geologiczny*, 1960, tom 4, nr 1, s. 55-74. Wersja online:

<https://gq.pgi.gov.pl/article/view/16152>, dost. 4.08.2016.

** Kopalnia dolomitu Jaroszowiec na stronie firmy Cemex, <http://www.cemex.pl/kopalnia-dolomitu-jaroszowiec.aspx>, dost. 4.08.2016.

8. Uwagi

9. Dodatkowe fotografie obiektu

